

Hírek

A Magyar Köztársaság Jelentésének vitája a Gyermek Jogainak Bizottsága előtt 1998. május 19-20.

A magyar kormány 1991-ben ratifikálta a gyermekjogi egyezményt, és ez év májusában, Genfben jelentést tett eddigi intézkedéseiről a Gyermek Jogai Bizottságának, mely az egyezmény végrehajtását az ENSZ keretében ellenőrzi.

Az UNICEF eljuttatta hozzánk e Bizottság összefoglaló értékelésének és ajánlásainak nem hivatalos szövegét, melyet egyébként már a magyar kormány is kézhez kapott

A Gyermek Jogainak Bizottsága értékelésében elismerte azokat az intézkedéseket, melyeket Magyarországon a gyermekjogok megismertetése, a jogrendszerbe történő beépítése, betartása és betartatása érdekében eddig hoztak Ugyanakkor számos hiányosságra és további tennivalóra is felhívta a kormány figyelmét.

Az UNICEF Magyar Nemzeti Bizottsága örömmel tapasztalta, hogy az anyag olyan kérdésekben is intézkedést sürget, amelyekre a nemzetközi civil szervezetek (pl. a Humán Rights Watch), valamint a nemzetközi szervezetek hívták fel az ENSZ bizottság figyelmét. Így Bizottságunk is, az UNICEF képviseletében, amikor olyan gondokra is ráirányította a figyelmet, amelyek a kormány beszámolójában nem kaptak kellő hangsúlyt, ill. közvetítette több ezer magyar gyermek összegyűjtött véleményét a gyermekjogok hazai érvényesüléséről.

Véleményünk szerint a neves nemzetközi szakértőkből álló gyermekjogi bizottság megállapításainak irányadóknak kell lenniük az új kormányprogram kialakításánál. Tanulmányozásuk, pedig azért is aktuális, mert a gyermekjogi egyezmény rendelkezései alapján Magyarországnak már ez év végén be kellene nyújtania második, az előzőnél sokkal részletesebb jelentését az ENSZ-hez,

Bizottságunk fontosnak tartja, hogy a közvélemény, s ezen belül a korosztályi, ill. a gyermekekért dolgozó szervezetek, szakemberek minél szélesebb körben megismerhessék a gyermekjogi egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket és a Gyermek Jogai Bizottságának véleményét a jogok hazai érvényesüléséről.

*Dr. Kecskeméti Edit
az UNICEF Magyar Nemzeti
Bizottságának igazgatója*

A Gyermek Jogainak Bizottsága 1998. május 19-én és 20-án plenáris ülésen értékelte a Magyar Köztársaság első jelentését. A delegációt a Miniszterelnöki Hivatal Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanácsának címzetes államtitkára vezette, tagjai voltak a Magyar Köztársaság genfi ENSZ képviseletének munkatársai, a miniszterelnök tanácsadója, a Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanács munkatársai, az Emberi Jogi, valamint a Nemzetközi Szervezetek Főosztály munkatársai.

A Bizottság többek között a következő ajánlásokat fogadta el:

Nagyobb erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermekekkel foglalkozó intézmények és szakemberek, pl. bírák, rendőrök, szociális munkások, valamint maguk a gyermekek szélesebb körben és jobban megismerhessék a Gyermek Jogairól szóló egyezményt.

A gyermekekre vonatkozó hatályos törvények és politikák áttekintése és harmonizációja az Egyezményben foglalt alapelvekkel és rendelkezésekkel.

A nem kormányzati szervezeteket egyenlő partnerként kell elismerni a gyermekek helyzetének javításában.

Többet kell tenni a roma kisebbséghez tartozó gyermekek helyzetének javítására. Ennek első lépéseként a Gyermek Jogairól szóló egyezményt le kell fordítani roma nyelvekre.

Olyan tabunak számító kérdésekben, mint pl. a vérfertőzés vagy a családon belüli erőszak gyakorlati lépéseket kell tenni a közvélemény figyelmének felhívása és hozzáállásának megváltoztatása érdekében.

Erőfeszítéseket kell tenni a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás áttekintésére, reformjára és folyamatos figyelemmel kísérésére.

A megbeszélés kulcspontjai a következőkben foglalhatók össze:

Az általános intézkedésekkel kapcsolatosan a Bizottság az Egyezményben foglaltak végrehajtásának ellenőrzéséről, valamint az Egyezmény alkalmazására hozott intézkedésekről tett fel kérdéseket. A delegáció elmondta, hogy két intézményt – a Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanácsot és a Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanácsot – hoztak létre egy integrált gyermekpolitika érvényesítése érdekében. Emellett a szakemberek, például tanárok, rendőrök számára rendszeres oktatást biztosítanak az Egyezményről annak érdekében, hogy az Egyezmény minél szélesebb körben ismertté váljon. A delegáció azt is elmondta, hogy minden magyar gyerekhez eljuttattak egy, a gyermekek jogait összefoglaló könyvet. A könyvet azonban nem fordították le a romák által használt nyelvekre.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a helyi önkormányzatok elkötelezettségének eltérő mértéke, valamint a hátrányos helyzetben lévő gyermekek (pl. a roma gyermekek) esélyegyenlőségével kapcsolatos problémák miatt. A delegáció válaszában elmondta, hogy lépéseket tesznek a roma gyermekek helyzetének javítására, pl. tankönyvtámogatást biztosítanak számukra. A helyi önkormányzatok megnövekedett hatáskörével kapcsolatban a küldöttség elmondta: visszatértek ahhoz a korábbi gyakorlathoz, mely szerint minden önkormányzatban kijelölnek egy olyan munkatársat, aki a gyermek- és ifjúsági ügyekért felelős. A Bizottság felhívta a figyelmet, hogy egy, az Egyezmény alkalmazására vonatkozó általános cselekvési terv bevezetése csökkentené az önkormányzatok között meglévő diszkrpanciát. A Bizottság javasolta továbbá egy független, a gyermekek ügyeiért felelős ombudsmani poszt létrehozását.

A gyermek fogalmának meghatározásával kapcsolatban a szexuális beleegyezés valamint a büntetőjogi felelősség alsó korhatáráról esett szó (jelenleg 14 év). A delegáció úgy látja, hogy Magyarországon a 14 éves gyermeket mentálisan elég fejlettnak tartják ahhoz, hogy tetteiért felelősséget vállaljon. A gyakorlatban azonban a 14 és 17 év közötti gyermekeket a felnőttektől eltérő módon kezelik.

Az általános alapelvek megvitatásakor a roma gyermekeket érintő diszkrimináció volt a központi kérdés. A Bizottság konkrét kérdéseket tett fel a kormánynak az etnikai alapon történő diszkrimináció megszüntetésére vonatkozó elkötelezettségét illetően. A delegáció elmondta, hogy a kormány kétéves programot fogadott el, amelynek célja a roma lakosság életszínvonalának növelése. A Bizottság javasolta a jelenlegi törekvések folytatását.

A polgári-és szabadságjogokkal kapcsolatosan szóba került a gyermekek testi fenytése és a velük szemben alkalmazott rendőri brutalitás. A delegáció kijelentette, hogy a magyar

jogszabályok értelmében tilos a testi fenytés. Ennek ellenére gyakran előfordult a családokon belül. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a testi fenytés minden formájával kapcsolatban, és javasolta, tegyenek lépéseket azért, hogy az ezzel kapcsolatos közvélekedést megváltoztassák. A küldöttség arról számolt be, hogy kiemelt figyelmet fordítanak a rendőrségi brutalitásra. A delegáció szerint ma a rendőrséget polgárbarátnak tartják Magyarországon. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a gyermekek szabad egyesülési jogával kapcsolatban is. A delegáció szerint a gyermekek elég nehezen alapíthatnak saját szervezeteket, egyesületeket, mert nem nyithatnak önállóan bankszámlát. A Bizottság arra hívta fel a kormány képviselőit, próbálják kreatívan elkerülni ezt a problémát.

A családi környezettel és az alternatív gondoskodással kapcsolatban a bizottság a családon belüli erőszakról és a gyermekekkel szemben rossz bánásmód gyakoriságáról érdeklődött. Különösen a vérfertőzéssel és a szexuális abúzzsal szembeni megfelelő védelemmel kapcsolatban fejezte ki aggodalmát a Bizottság. A delegáció elmondta, hogy elkészült az új gyermekvédelmi törvény. Összességében azonban keveset tettek eddig a családon belüli erőszak és szexuális abúzus megelőzése érdekében, mivel ezek a kérdések hagyományosan a családok magánszférájába tartoznak. A küldöttség egyetértett a Bizottság javaslatával: erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a családon belüli erőszak és a szexuális abúzus létezését elismerjék, és nyilvános vita folyjon róla. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a nevelőintézetekben elhelyezett gyermekek nagy száma miatt és érdeklődött az intézmények általános színvonaláról. A küldöttség szerint csökken az intézetben élő gyermekek száma. Az intézetben való elhelyezés helyett, közvetlenül a gyermeket támogatják, lehetővé téve ezzel, hogy a családban maradhasson. Végül a Bizottság kommentálta az örökbefogadás kérdését. Megjegyezte, hogy az örökbefogadásra vonatkozó szabályokat módosítani kell, különös tekintettel a gyermek megszületése előtt történő örökbeadásának és az újszülöttek elhagyásának gyakorlatára. A delegáció egyetértett a javaslattal.

Az egészségügyi alapellátással, jóléttel, oktatással, pihenéssel és kultúrával kapcsolatos vita során a Bizottság megkérdezte: létezik-e az iskolákban szexuális nevelés, és ha igen, milyen ennek a minősége. A küldöttség szerint a múltban a szexuális oktatás hagyományosan elég ritka volt, de jelenleg része a nemzeti tantervnek. A roma gyermekek helyzetével kapcsolatban a Bizottság arról érdeklődött, hány százalékuk fejezi be a középfokú oktatást, továbbá, hogy mi történik azokkal a gyermekekkel, akik kiesnek az iskolarendszerből. -A küldöttség azt a választ adta, hogy a romák nagyobb arányban esnek ki az oktatásból tanulmányaik befejezése előtt, de kevés információ áll rendelkezésre arról, mi történik velük azután.

A továbbiakban a Bizottság aggodalmát fejezte ki az anyatej helyettesítő tápszerekkel kapcsolatban és figyelmeztetett arra, hogy a tápszergyártók új piacokat keresnek termékeiknek.

A Bizottság magasnak találta a fiatalok körében elkövetett öngyilkosságok számát. A küldöttség elismerte, hogy Magyarországon magas az öngyilkosok száma, de rámutatott, hogy ez a szám három éve folyamatosan csökken.

A gyermekek különleges védelmével kapcsolatban a Bizottság aggodalmának adott hangot a szenvedélybeteg gyermekek arányának növekedése miatt. A küldöttség tájékoztatása szerint az alkohol- és droghasználattal kapcsolatban már indultak megelőző

programok. Ezen kívül a családok, ill. a gyermekek számára létrehozott tanácsadó szolgálatok keretében rehabilitációs programok is rendelkezésre állnak. A küldöttség arról is tájékoztatta a Bizottságot, hogy a drog-függő gyermekek rehabilitációjában nagy szerepet játszanak a különböző civil szervezetek.

A Bizottság megállapította, hogy nő a prostitúcióban résztvevő gyermekek száma, valamint a terhességek és az abortuszok száma a tizenévesek körében. A küldöttség közölte, hogy a kormány mind az általános, mind pedig a középiskolákban bevezeti a szexuális nevelést és reméli, hogy ezzel csökkenti a teherbeesések számát, 111. a más egészségügyi kockázatokkal járó viselkedésmódok elterjedését.

A fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatással kapcsolatban a delegáció arról adott számot, hogy nem létezik a fiatalkorúakra vonatkozó egységes igazságszolgáltatási rendszer. Ugyanakkor vannak olyan szakemberek, pl. bírák, ügyészek, rendőrök, akik a joggal összeütközésbe került fiatalok ügyeire specializálódtak. A Bizottság azt javasolja, hogy vizsgálják felül a fiatalokra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszert és javítsák az ellenőrzési mechanizmusokat. A tanácskozás a Bizottság összefoglaló megjegyzéseivel fejeződött be, mely alapján a hivatalos zárójánlások készülnek.